

Komentarji

in delavska federacija
detroitški "gromovnik"
je zadnje soboto v svo-
bilni v radio krtačil Ameri-
delavsko federacijo. Pri
naravno ni vse v redu in
kaj je vredno kritiziranja,
radiopridigar je prezrl ono,
pri delavski federaciji naj-
in v resnici potrebno
strukturne kritike.

za znači, da se Coughlin
na ne more postaviti na
delavca, zato pa njegovo
kritika" nima za delavstvo
groma pomena. Coughlin je
federalno na isti nara-
korjo napadajo kapitali-
gledajo na vse le s stali-
privatnega profita. To je
dokaz, da ljudje, ki niso
delavci in niso poskušali,
poskušajo mezdni delavci,
ko nikdar razumeli delav-
položaja, niti ne bodo poj-
delavskih zahtev in bo-
pravi luči, v luči socialne
nosti.

glin očita delavski fede-
prav za prav voditeljem
cije, da se predvsem bri-
članske prispevke, to-
tim večje dohodke, ki jim
odrne plače. Ta očita
omovnik" Coughlin več iz
pitalističnih demagogov in
je pokazal, da ni nič boljši
h. Kapitalistični demago-
grehom govore delav-
la so delavske unije le za-
voditelji teh unij vlečejo
ne plače", torej je vse sku-
karakteristvo".

je so notranja zadeva or-
cije in v vsakem primeru
je določene na zborovanjih
nov samih ali njihovih za-
kov; nikjer si unijski u-
ni sami ne nakazujejo plač
ni mili volji kakor to de-
rektorji in eksekutivni u-
privatnih korporacij.
je vprašanje plač unijskih
lev ena najmanjših no-
h zadev pri vseh resnih
edino demagogi to izrab-

delavca je bolj važno, ko-
nija njemu koristi, koliko
delavcem v splošnem. Za-
avec vstopi v unijo. Če je
lj iskren in energičen, ki
ta delavcem do izboljšanja
delovnih razmer, je vreden
plače, ki mu jo dajo.

glin je pa v svoji pridigi
al tudi to, da je njemu prav
za delavce kakor mu je
italiste. Rad bi igral vlogo
ga Roosevelta in se postar-
akutna vprašanja, ki iz-
spore med delavci in de-
leci.

je omenil spor v avtni in-
iji, je rekel, da "vprašanje,
ka rešitve v tem sporu, je
ko delavska organizacija
"dustrija". Morda ve on, ka-
je to mistično vprašanje—
delavcev ne zanima. Delav-
zanimajo le za svoje pravi-
tere jim magnetje kratijo
stere zagovarja njihova or-
acija. To je za delavce naj-
vprašanje in vse drugo jim
stransko.

or hoče pridigati delavcem
reče, da je nad njihovimi
vam in nad njihovimi pravi-
kaj "večjega" in "višjega".
ih sme upravičeno ovirati
skanju svoje pravice—ta jih
in zavaja in temu morajo
veci obrniti hrbet.

ar ameriškim delavcem že
voj manjka, je to, da bi zn-
iti svoje prave prijatelje od
ih.

je v delavski organizaciji
narobe, naj delavci sami po-
tijo in izboljšajo. Za ta po-
ne potrebujejo zunanjih de-
govov, ki nimajo najmanjše
pojma o težkem boju delavca
konek.

gali po šestih dneh stavke
Cleveland — Sherwin-Willi-
Co., največja družba za bar-
po šestih dneh stavke ka-
trala pred Paint & Varnish
ra unijo in jo priznala. Zvi-
je tudi plače od 40 na 50
na uru.

STEKLARJI USTANOVILO INDUSTRIJSKO UNIJO

Združilo se je 16 krajevnih unij z 10,000 člani

Pittsburgh. — (FP) — Flat Glass Workers of America je najnovejša industrijska unija, ki je nastala s spojitvijo 16 federalnih ali tovarniških unij v steklarski industriji. Steje 10,000 članov ali večino delavcev v tej industriji.

Da ni mrtva organizacija, pokazuje to, ker je takoj izvojevala priznanje tovarniških odborov za pritožbe in pogajanja. Tudi zvišanje plač je že dosegla in pa "check-off" ali odtegnitev asesmenta od plač.

Kako je nastala unijsko gibanje v tej industriji, prikazuje slučaj tovarne Pittsburgh Plate Glass Co. v Brackenridgu, Pa. Bossi so zadnje jesen skušali organizirati kompanijsko unijo. Ferdinand Bindel, katerega so delavci izvolili za svojega zastopnika, je pregovoril vodstvo tovarne, da je sklicalo shod, na katerem naj bi delavci razpravljali o pritožbah. Teh so imeli dosti, ne pa zaupanja v kompanijsko unijo.

Bindel je izrabil ta shod za ustanovitev delavske unije. Ko je navzočih 800 delavcev vprašal, kakšno unijo hočejo: kompanijsko ali delavsko, so se vsi izrekli za unijo Ameriške delavske federacije.

Kljub vsem prizadevanjem podjetnikov, da bi preprečili organiziranje delavcev, se je sentiment naglo širil. Grožnje, da bodo ukinitelj privatno zavarovanje, niso nič izdale niti se ni obnesla politika, s katero so podjetniki skušali podkupiti voditelje s promocijo pri delu ali pa jih kaznovati za degradiranje na slabša mesta. Za nagel napredek unionizma v tej industriji so največ odgovorni delavci sami, ki so se dela oprijeli z velikim navdušenjem.

Pogajanja rudarjev zaključena s kompromisom

Stavke ne bo. Bazična mezda bo pet dolarjev za sedem ur dela

Washington, D. C. — Pogajanja med zastopniki rudarske unije United Mine Workers in lastniki rogov v okrožju severni Appalachian, ki je največje okrožje mehkega premoga v Združenih državah, so se zaključila s kompromisom. Pogodba, ki bo podpisana še ta teden, bo veljavna 1. aprila. Pogodba določa pet dolarjev bazične dnevne mezde za sedem ur dela. Delovnik bo pet dni v tednu.

Vladna podpora je tudi za stavkarje

Cleveland. — Predsednik okrajnega reliefnega odbora A. V. Cannon je naznanil, da bodo v slučaju potrebe dobili vladno pomoč tudi stavkarji. Pomožna administracija je prišla do tega zaključka, ker ne mara imeti na rokah kakih nemirov sestradanih delavcev

Avtna družba priznala unijo in zvišala plače

Detroit. — Motor Products kompanija, ki izdeluje avtne pritiskline, ni hotela riskirati stavke in je raje priznala United Automobile Workers unijo ter zvišala plače za povprečno 20% v vseh departmentih.

Unija kontrolira vse pivovarne v Coloradu

Denver, Colo. — Pivovarniška unija naznanja, da ima kolektivne pogodbe z vsemi pivovarnami v državi. Zadnja se je podala Schneider Brewing kompanija v Trinidadu.

Spet trije Hrvati obsojeni na smrt v Beogradu

Obtoženi so bili, da so hoteli ubiti kralja Aleksandra v Zagrebu. — Druga trojica Hrvatov aretirana na Dunaju

Beograd, 29. marca. — Trije Hrvati, ki so bili obtoženi, da so hoteli ubiti kralja Aleksandra ob času njegovega obiska v Zagrebu zadnjega 16. decembra, so bili včeraj obsojeni na smrt pred sodiščem za zaščito države.

Svojega namena niso tajili, kajti policija jih je prišla predno so prišli v bližino kralja. Pri njih so našli bombe in revolverje. Kralj je nato skrajšal svoje bivanje v Zagrebu.

Dunaj, 29. marca. — Avstrijska policija je včeraj aretirala na Dunaju tri Hrvate, imigrante, na prošnjo jugoslovanske vlade. Aretiranci so v zvezi z najnovejšo zaroto proti kralju Aleksandru.

Pivovarniška unija se upravlja razkosanju

Hoče obdržati industrijsko formo, o čemer odloči članstvo s referendumom

Cincinnati, Ohio. — (FP) — Vprašanje delitve delavcev po strokah, ki ogroža marsikatero federalno unijo, pretresa tudi eno od najstarejših mednarodnih unij v Ameriki, unijo pivovarniških delavcev.

Zadnja konvencija Ameriške delavske federacije je sklenila, da mora ta unija odstopiti obratne inženirje, oljarje in vosnike unijam teh poklicev. Izvedbo tega sklepa je poverila eksekutivni federacije, slednja pa predsedniku Greenu in I. M. Ornburnu od unije tobačnih delavcev. Ta dva sta odločila, naj člani pivovarniške unije odločijo o tem vprašanju z referendumom oziroma potrdijo sklep konvencije.

Ta unija ima industrijsko formo že 47 let. Obržala jo je, ker je že parkrat raje odstopila od federacije kakor pa oddala člane tistih strok, nad katerimi si laste jurisdikcijo druge unije.

Referendum se vrši 1. maja. Proti razkosanju pivovarniških delavcev na pol ducata unij agitira unijsko glasilo Brewery Worker.

HOLC že posodila 400 milijonov na hiše

Washington, D. C. — Federalna HOLC (Home Owners' Loan Corporation) je 23. marca dosegla vsoto \$400,000,000 v posojilih na hiše malih posestnikov v mestih. Ta vsota je posojena na 18,175 hiš, ki so bile zadolžene in bi imele biti prodane. Povprečno posojilo znaša \$2939.

Ker je podoben Hooverju, je bil tepen . . .

East St. Louis, Ill. — Harry Radel, premikac na železnici, je zadnje dni dobil več udarcev po glavi, ko je sedel v kinu. Ko je Radel začel kričati in je policaj aretiral napadalca, je ta — piše se Philip Nicolay — rekel, da ga je jeza prišla, ker Radel izgleda kakor bivši predsednik Hoover . . .

Estonija pod vojaško diktaturo

Riga, 29. marca. — Kakor poročajo iz Tallina, glavnega mesta Estonije, je general Johan Laidoner, vrhovni poveljnik estonske armade, včeraj prevzel oblast nad republiko v sporazumu s predsednikom in parlamentom.

Policija, gasilci reducirani

Youngstown, O. — Mestni očaki so sklenili, da ni druge poti za balanciranje budžeta kakor reduciranje policije, gasilcev in večine ostalih mestnih uslužbencev za polovico delovnega časa in zaslužka.

REVOLTA V EDISONOVIM KOMPANIJSKI UNIJI

Iz vodstva je odstopilo devet direktorjev. Družba ni uspela s protestom proti skrajšanju delovnika

New York. — (FP) — Da nima New York Edison kompanija, ki ima monopol trga za elektriko v ameriški metropoli in uposljuje 38,000 delavcev, preveč sreče s svojo kompanijsko unijo, je za to več znamenj. Med temi je resignacija devetih tehnikov iz direktorija Edison Equity Ass'n—kompanijske unije—in iz organizacije.

V pismu pravijo, da podajajo ostavko, ker ni bila nobena važnejša pritožba upoštevana pri "pogajanjih" med družbo in njeno kompanijsko unijo. Odstopili tehniki imajo važne pozicije pri družbi. Kompanijsko unijo imenujejo "insult intelligence Edisonovih delavcev".

Kljub temu, da vodstvo družbe dominira to "unijo", vseeno ni uspelo pri manevrih, da jo pošlje v žerjavico po kostanj. Družba je "sugestirala", naj kompanijska unija protestira proti zakonskemu načrtu za strojno regulacijo javnih naprav s strani države. Do zdaj se to še ni zgodilo.

Tudi ni imela sreče, da bi bil kongresu poslan protest v imenu Edisonovih delavcev proti nameravanemu skrajšanju delovnika na 30 ur. Tovarniški svet ga je sicer sprejel "soglasno" in ga pozneje na predlog nekega delavskega zastopnika porušil, češ, da je NRA za znižanje delovnika brez znižanja plač. Bossi so argumentirali, da znižanje delovnika pomeni tudi znižanje plač oziroma bi "onemogočilo povratek k plačam iz leta 1929". Protest je bil umaknjen radi protestiranja "rank-and-fajlerjev" med Edisonovimi delavci.

Železničarji pokopali kompanijsko unijo

Po gobe je šla pri Missouri Pacific in v delavnicah Pacific Fruit Express

Kansas City, Mo. — Vsi delavci pri Missouri Pacific železnici so bili te dni obveščeni po uradnih kompanijskih unij, da slednja nič več ne eksistira in so urgirani, naj se pridružijo železničarskim delavskim unijam.

Uradniki so jo pokopali, ker je prenehala finančna podpora iz kompanijske blagajne v smislu odredbe vladnega koordinatorja železnice Josepha Eastmana. Na drugi strani so vodile kampanjo proti kompanijski uniji tudi železničarske unije. Pri tem so popolnoma uspeli in je bila kompanijska unija formalno pokopana in delavci pozvani, naj se pridružijo regularnim unijam.

Kompanijska unija je pogorela tudi v delavnicah za tovarne vagonove pri Pacific Fruit Express kompaniji v Los Angelesu, Newpi, Idaho, Tucsonu, Ariz., Pocatellu, Idaho, in Roseville, Cal. Pri referendumu so se po pravljajci vagonov v veliki večini izrekli za Brotherhood of Railway Carmen of America.

"Rdeča princesa" aretirana na Dunaju

Dunaj, 29. marca. — Elizabeta Windischgraez, edina hči pokojnega avstrijskega konprinca Rudolfa, sina cesarja Franca Jožefa—ki je leta 1889 izvrnil samomor s svojo ljubico vred—je bila danes aretirana na obtožbo, da je aktivna v prid zaprtim socialistom. Med zaprtimi socialisti je tudi njen mož Leopold Petznek. Elizabeti pravijo "rdeča princesa".

Kako se vrti "novi deal" v državi Illinois

Hitler bo mešal kmetске otroke z mestnimi

Uporni luteranski dušni pastirji dobili mesec dni časa, da sprejmejo nacijsko vero. Bojkot katoliških knjig

Berlin, 29. marca. — Hitlerjeva vlada je odredila, da se ima 26,000 šolskih otrok ločiti od staršev in doma in oditi iz mest na kmete po končanem šolskem letu. Na deželi ostanejo leto dni. Istočasno ima priti 25,000 kmetov iz mesta in živeti tamkaj eno leto. Kasneje bodo to mešanje mestne mladine s kmeti in narobe razegnili na vso Nemčijo. Vsi preseljeni otroci bodo pod nadzorstvom nacijske.

Hitler je dal državnemu škofu protestantske cerkve Muellerju ultimatum, da mora biti konflikt v tej cerkvi končan do 1. maja. Vsi uporni pastirji se morajo pokoriti državnemu škofu. Škof je zdaj izdal proklamacijo na vse dušne pastirje, naj zlepa priznajo novo oblast in vse jim bo odpuščeno.

Na drugi strani narašča konflikt med naciji in katoliško cerkvo. Katoliški škofje se dan za dnem pritožujejo o nacijskih nasiljih v boju za kontrolo katoliške mladine. V Mannheimu so morali knjigotržci podpisati zavezo, da ne bodo prodajali pridig niti knjig kardinala Faulhaberja, katoliškega nadškofa v Monakovu.

Detroit. — Mnogi delavci in unijski uradniki, ki so pri zadnjih volitvah glasovali za demokrate, se sedaj jeze na državno administracijo, ker je zavrgla ves legislativni program delavske federacije, boren kakor je bil.

Glavna predloga sta bila načrt za starostno pokojnino in za minimalno plačo za delavce. Legislatura je sicer sprejela predlog za starostno pokojnino, ampak v taki formi, da ni vreden papirja, na katerem je tiskan, ker zakona ni mogoče enforsirati. Predlog za minimalno plačo za delavce je bil položen na polico, dasi je določal le šest dolarjev na teden.

Demokratje so pri zadnjih volitvah prišli z Rooseveltom vred na krmilo države na perutih obljub, da bo njih zmaga pomenila "new deal" za Michigan.

Martin Insull v čikaški ječi

Chicago. — Martin Insull, brat ubežnega Samuela, kateremu je pomagal pri njegovih finančnih in javnopravnih manipulacijah, se je v sredo vrnil v spremstvu policije iz Kanade in zapril so ga v okrajni ječi, ko ni nihče položil zanj zahtevane kavicje \$50,000. Martin je pobegnil istočasno ko Sam in po dolgem odlašanju so ga kanadske oblasti poslale nazaj v Združene države. V Detroitu je povedal imigracijskemu uradniku, da ni bil nikdar naturaliziran za ameriškega državljan, čeprav je bil čez 40 let v Združenih državah. Rojen je bil v Angliji.

Martel ponovno izvoljen za predsednika federacije

Detroit. — Frank X. Martel, ki se je na zadnji konvenciji Ameriške delavske federacije v Washingtonu najbolj boril za ustanovitev industrijskih unij v vseh glavnih industrijah, je bil ponovno izvoljen za predsednika Detroitške delavske federacije.

Dobili zvišanje za 10 odstotkov

Canton, O. — 515 delavcev pri Canton Stamping & Enameling Co. je dobilo zvišanje plač za deset odstotkov.

Zaposlenost je bila v februarju nekoliko večja ko pred letom, zaslužek pa manjši

Chicago. — (FP) — V letošnjem februarju so v Illinoisu znašala mezdna izplačila 6.5% manj ko pred enim letom, v zadnjem mesecu Hooverjeve administracije, dasi je bilo letos dva odstotka več uposlenih delavcev.

To je značilnost mesečnega poročila državnega delavskega departamenta. Uposlenost je najbolj narasla v municijskih tovarnah in v tovarnah za lokomotive in avtne pritiskline.

Povprečna tedenska mezda za vse industrije in poklice je znašala 15 centov več kakor v januarju, \$21.18 v primeri z \$21.03. Zvišanje tekom meseca je bilo večinoma v tovarniških industrijah, v drugih pa so plače nazadovale med januarjem in februarjem za 71 centov na teden. V teh so znašale povprečno \$23.05, januarja pa \$23.74.

Še večji je padec zaslužka od lanskega februarja v trgovinah na drobno in debelo, v javnopravnih industrijah in poklicih, v gradbeni, premogovni in raznih tovarniških industrijah. V teh industrijah in poklicih so v enem letu padla mezdna izplačila 19.2%, zaposlenost pa 8.1%.

O kakšnem izboljšanju v Illinoisu torej ni govora. Uposlenih je bilo res dva odstotka več delavcev ko v zadnjem mesecu Hooverjeve administracije, ko je bil ves biznis skoraj popolnoma paraliziran. Kljub temu so lanskega februarja znašala mezdna izplačila šest in pol odstotka več kakor v letošnjem, poleg tega pa so bile tudi vse potrebščine veliko ceneje kakor so zdaj. Kar je situacija nekoliko olajšalo, je bila začasna uposlenost brezposelnih pri CWA, ki pa s 1. aprilom popolnoma preneha.

Dollfuss je zares majhen!

Odretil je kazen za vsakega, ki se norčuje iz njegove majhne figure

Dunaj, 29. marca. — Kancelar Dollfuss je včeraj odredil, da mora biti konec šal in norčevanja iz njegove majhne postave. Vsi šolski vodje so dobili okrožnico z odlokom, da vsi šolarji, ki se bodo še nadalje norčevali in zbijali šale na račun članov vlade, morajo biti kaznovani.

Kako bodo kaznovani odrasleci, ki so krstili Dollfussa za "Millimeternicha", to je milimetrskega Meternicha — ime znanega ministrskega predsednika in absolutista. Avstro-Ogrske iz leta 1848 — še ni znano. Sarkastičnih dovptov o Dollfussu je dosti po Avstriji. Karikaturni so ga narisali, kako si je zlomil nogo, ko je padel z lestve obrabljajo jagode! V neki drugi karikaturi ga kažejo, kako mu cela vrsta služabnikov pomaga, da bi zajezdil psa jazbečarja! Najbolj smešna pa je karikaturna, ki kaže, kako so se socialisti zarotili zoper njegovo življenje s tem, da so nastavili mišjelovko pred vrata njegove sobe!

Insull v Carigradu

Istanbul, 29. marca. — Sam Insull, ubežni ameriški magnat, je danes dospel s svojim majhnim grškim tovornim parnikom Malotismom, ki ga je najel za svoj beg iz Grčije pred dvema tednoma, v Istanbul (Carigrad). Parnik je pod strogo stražo turških oblasti. Nihče ne sme priti v dotiko z Insullovim parnikom.

(Iz Londona je včeraj prišla vest, da so se mornarji na Insullovem parniku uprli zaradi dolgotrajne vožnje in so zagrozili s stavko, če kmalu ne pristanejo kje na suhem.)

med nebotičniki

Ferry O'Brien... ne obnese. "Življenska doba" nebotičnikov je odmerjena komaj na 25 do 30 let. Po preteku te dobe se začne kazati znaki staranja. Prvenstveno pridejo v poštev dvigala, najvažnejša prometna žila poslopja; dvigala se tako hudo obrabijo, da bi temeljita popravila stala več kakor naprava novih.

Z ostarelim nebotičnikom ni stvar taka kakor s črncem. Ko črncem dosluži, ga odsloviš in pošlješ v širni svet a trebuhom za kruhom, nebotičnika pa ne moreš poslati nikamor. Pretežak je in preokoren, zvezan je s trdnim železom in betonom z materjo zemljo. Edino kar bi se dalo napraviti z njim, da se ga znebimo, bi bilo, da ga podremo. Toda podiranje takih gigantskih železnih, jeklenih in kamnitih gmot bi stalo tako ogromnega denarja, da bi bilo joj. Razen tega bi bil oviran in ogrožen promet okoli njega. . . Mestni očetje si že zdaj belijo glavo s to uganke, toda vse kaže, da so v mišnici in ne najdejo izhoda.

Znanost o dvojčkih

Novi izsledki potrjujejo bitno enakost dvojčkov S problemom dvojčkov se znanost v naših dneh zelo temeljito bavi, ker nam podaja njegova rešitev zelo jasne vpogled v vplive okolice in dedne snovi na človekov razvoj. Nemški učenjak prof. H. Schultz objavlja v neki strokovni reviji nove izsledke o tem problemu.

SEDEM NOVIH IMEN

je zapisala avstrijska socialna demokracija v svojo zlato knjigo Po Metternichovi reakciji leta 1849, ko so ustrelili na Dunaju revolucionarja Roberta Bluma, še Avstrija ni imela tako brutalnega režima kakor danes. Se le Dollfussu, temu novemu "Milimeternichu", je bilo pridržano, da bogati zgodovino avstrijske socialne demokracije z novimi mučeniki, ki so poleg stotero onih, ki so žrtvovali svoja življenja v odkritem, poštemem boju, bili zavrtno pomorjeni po rabljih. To so: Münchreiter, ki so ga težko ranjenega morali nesti na nosilnicah pod vešala na Dunaju, inženir Weissl na Dunaju, Rauchenberger in Hois v Sankt Pöltnu, Ahner v Steyru, Stanek v Grazu in Koloman Wallisch v Brucku. Slava jim!

Slovenska Narodna Podporna Jednota

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill. Tel. Rockwell. 4964. GLAVNI ODBOR S. N. P. J. UPRAVNI ODBOR: VINCENT GANKAR, predsednik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. FRED A. VIDER, gl. tajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. LAWRENCE GRADISHEK, taj. bol. odd. 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. JOHN VOGRICH, gl. blagajnik... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. FILIP GODINA, upravitelj glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. JOHN MOLEK, urednik glasila... 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. ODBORNIKI: FRANK SOMRAK, prvi podpredsednik... 996 E. 74th St., Cleveland, O. JOHN E. LOKAE JR., drugi podpredsednik... 1198 E. 170th St., Cleveland, O. GOSPODARSKI ODBOR: MATH PETROVICH, predsednik... 595 E. 140th St., Cleveland, O. ANTHONY CVETKOVICH... 983 Seneca Ave., Brooklyn, N. Y. JOHN OLIP... 149 S. Prospect Ave., Clarendon Hills, Ill. POROTNI ODBOR: JOHN GORSEK, predsednik... 414 W. Hay St., Springfield, Ill. ANTON ŠULAR... Box 27, Arma, Kana. FRANK TRČELJ... Box 257, Strasane, Pa. FRANK PODBOJ... Box 61, Parkhill, Pa. FRANK BARBICH... 16010 Parkgrove Ave., Cleveland, O. NADZORNI ODBOR: FRANK ZAITZ, predsednik... 3639 W. 26th St., Chicago, Ill. FRED MALGAI... 25 Central Park, Peru, Ill. JACOB AMBROZICH... 418 Pierce St., Evelet, Minn.

Takšna nesramnost

Gospa Verizla (na slikarski razstavi pred sliko nekega beara): "Takšna nesramnost! Na cesti te za božjo voljo kruha prosijo — tu se pa da kakor bankir naslikati v olju!"

ČE BEREŠ TO, IZVEŠ:

da se je pridružila "mokrim" državam ameriške Unije v zadnjem času tudi Iowa, ki je odpravila prohibicijo po 18 letih; da ima Rim po najnovejši statistiki 1 milijon 92,000 prebivalcev, Trst pa 427 tisoč 739.

Strupeno

Rigaud ni rad slikal ženskih portretov. "Če naslikam ženske kakršne so", je dejal, "pravijo, da niso dovolj lepe. Če se jim preveč laskam, pa spet niso zadovoljne, češ da jih nisem dobro zadel." Tako se mu je dala portretirati neka dama, ki si je bila strahno namazala ustnice. Tudi ona ni bila s slikarjem zadovoljna; njegove barve se ji niso zdele dovolj žive. Vprašala ga je, kje jih kupuje. "Mislim, madame", je odvrnil Rigaud, "da jih jemljeva pri istem trgovcu."

Samo Srednji Listi... to so Najmilejši Listi. Luckies so Vedno prijazne vašemu grlu. K JERKOLI raste najfinejši tobak — na našem lastnem Jugu, na Turškem, na Grškem — po vsem svetu, zbiramo samo smetano tobacnega pridelka za Lucky Strike. In to znači samo srednje liste. Ne gornjih listov — kajti ti so premalo razviti — nezreli. Ne spodnjih listov — ker so slabše kakovosti — rastejo preblizo tal, so hrupavi, pokriti z blatom, pečeni. Srednji listi so najmilejši listi — imajo boljši okus in kmetom se plača višja cena za nje. Ti srednji listi so edini rabljeni v izdelovanju Luckies. Potem "It's toasted" — za zaščito grla. In vsaka Lucky je polno nabasana s tem izbranim tobakom — narejena okrogla in trda, brez zrahljanih koncev — prav zato Luckies ne postanejo suhe. Naravno, Luckies so vedno in v vsakem pogledu prijazne vašemu grlu. "It's toasted" ✓ Luckies so vedno prijazne vašemu grlu. Imajo boljši okus. Copyright, 1934, The American Tobacco Company.

LEONHARD FRANK

KARL IN ANA

Prevedel MILE KLOPČIČ

Večkrat je pretrgala njegovo pripovedovanje z vprašanji, ki je odgovarjal nanje, kakor bi bil nanje odgovarjal sam sebi.

"Nekoč mi je rekel Rihard: 'Ano imam rad, kakor ima mož svojo ženo rad. In tako je tudi z menoj. Ker sem pač njen mož. Saj je pametna ženska.' Tedaj pa sem te nenadoma videl, Ana, v nekem drevoredu, v drevoredu. Tam si čakala. Bilo je takole proti večeru. Nobenega človeka. Samo ti. To me je tako prevzelo. Čakala si, ne morem drugače povedati. To sploh ni bilo kakor na zemlji. In od takrat je bilo z menoj konec. Potem si bila ti pri meni, videl sem te noč in dan. Od takrat sem vedel o tebi vse."

Zaprta je oči, nagnila se je k njemu, sedela sta z licem ob licu. Čas in življenje sta obstala v združitvi najgloblje sreče, ki človeku ni dovoljena, ker stoji tik nje bolečina, življenja, ki se bo čez deset trenutkov spet vrnilo v svoj veliki, slepi tek.

"Potem ne bova mogla živeti dalje skupaj, če me ne pušči."

"Če ne pojde drugače," je dejal s temnim pogledom. In še enkrat sta s svojo pripravljenostjo, pretrpeti rajši smrt, ukanila življenje za bele trenutke.

Kakor je ona pripravljala, večerjo in kakor se je on lotil svojega dela, sta čutila, da je kuhanje, večerjanje, delo, da so vse vsakdanjosti, misli in občutki izgubili vsak smisel in vsako vrednost sedanjosti. Ves prostor njunega življenja je zavzemalo poslej čakanje. Njuno življenje je bilo čakanje, ki je gohtalo vse življenje.

Pustil je delo, bral vnovič Rihardovo pismo. Sedel je za mizo in upiral glavo na obe pesti kakor pri kakinem napornem delu.

"... Danes se odpeljem dalje, zmerom skozi mine," je bral na glas. Tedaj mu je planila iz krvi v glavo misel in želja, rekel je: "Mogoče..." in ni govoril dalje.

Takoj se je začudila in vedela, česar ni bil izgovoril, in morala je povesiti pogled.

Dotaknila sta se življenja na mestu, kjer plane kakor temen žarek krivda iz njega.

Ze ko sta se ozrla kvilku in se naslonila nazaj, oba, in iz oči v oči začutila nedoumljivo skrivnost svoje ljubezni, ki je stala Rihardovi pravici nasproti, sta se spet vrnila k sebi. Nič več nista želela Rihardu smrti in bila sta pripravljena plačati, če že morata plačati.

Ta višina združitve dveh ljudi, v kateri prikrito tli smisel vsega življenja, daje moč, ki premaga z njo mnogo nevarnosti, drugim ljudem pogubne, mnogo zaprek, bolezen in celo smrt.

Novembrski dnevi so prišli. Debela rdeča ledena skorja in zmrla kri v sto milijonov usod, ki je ležala nad Evropo, se je razbila. Dinastije so izginile. Vojaki so preplavili izžeta mesta.

Izmenjava ujetnikov se je pričela. Tudi nekaj vojakov iz te velike hiše s tremi dvorišči se je bilo že vrnilo iz ujetništva. Karl in Ana sta čakala. Rihard lahko vsak čas odpre vrata, ali šele čez mesec dni, čez leto dni, ali pa se sploh ne bo nikoli več vrnil.

Karl je živel v nekakšni odreenelosti čustvovanja in volje. Ob ločitvi bi se njegovo življenje zdrobilo kot steklo. Ana si je pogosto zaželela odločitve, katastrofe, da bi vendar že bila rešena tega tavanja med upanjem in smrtnim obupom.

Sosedje so ji pripovedovali o zakonskih združbah, nastalih po vrnitvi mož, in o nekem sporu, ki se bo najbrž kaj hudo končal, ker je mož, vajen streljanja, dvignil vojaški revolver, še preden je sploh zvedel za glavno zlo.

Karlu so grozili z odpustitvijo, ker se je branil prevzeti vodstvo montiranja novih strojev za neki zunanji parni mlin. Dan za dnem sta ga eno minuto zatem, ko je odšel iz stanovanja in stopil na cestno železnico, obšla nemir in strah, da se je Rihard med njegovo odsotnostjo vrnil, in mučila sta ga ves dan v delavnici, nenehoma, dokler se ni spet vrnil domov.

Neko jutro — peljal se je že več postajališč — je skočil spet na cesto, trdno prepričan, da je bil v nasprotnem vozu spoznal Riharda, zdiral nazaj in že od daleč videl vojaka v dolgi suknji, kako je zavil v hišo. Ko je prišel do vhoda, mu je bilo, kakor da je dobil do onesveščanja težak udarec s pestjo v prsi. Zdaj je prišel, ta strašni dogodek. Popolnoma počasi je stopal po stopnicah. Pred vrati se ga je spet lotila omotica. Kako je bil odprl vrata, ni vedel.

Nobenega vojaka. Ana je sedela ob oknu, brez dela, nepremična. Čakala je. Niti malo se ni začudila, ko je zagledala njega, njegov prepadeni obraz.

Brez besede je šel k nji, vzel njeno glavo na svoje prsi in spet brez besede odšel.

VI

Skozi snežne zamete se je kot cestni voz počasi pehal vlak, dolg tako, da so zadnji voz že videli iz vaške postaje, ko je lokomotiva dosegla že prihodnjo vas.

Celo na ploščadah so stali in sedeli vojaki, izpuščeni ujetniki, povratniki vseh vrst, s svojimi kovčegi, vrečami in svečnji. Svečnji, glave in hrbti so moleli iz vseh oken, in celo v živinskem vagonu "za osem konj", čigar široka premična vrata so manjkala, je ležala siva kopa ljudi. V vlaku, ki je imel prostorov za tri tisoč oseb, jih je bilo deset tisoč. Vlak uboštva, plaže se skozi uboštvo deželo.

Vlak je rabil desetkratni čas. Voznega reda ni bilo več. Večkrat je moral strojevodja na progi ustaviti in čakati, da je bilo spet kaj pare. Lokomotiva je bila obrabljena, kurivo je bilo po prahu in pol kamenja.

Kolesar v snegu deželne ceste je brez truda dohajal in se je pri tem lahko lagodno pogovarjal z vojakom v oknu. "Da, da, revolucija! Zdaj pojde vse drugače. Zdaj bo vse drugače." In ko se je vlak sredi proge spet ustavil, je vstopil tudi kolesar. Voznih listkov ni bilo, ničesar več ni bilo.

V enem od oddelkov, mračno sivem in mrkem kakor pod zemljo, smrdečem po dimu, stari vlagi in starem gnoju, je potegnil neki vojak, ki je prišel iz dežele, kjer so imeli še čokolado, iz svoje suknje košček te dragocenosti v srebrnem papirju.

"Slišite no, odkod pa imate to? No res, to me pa prav zares zanima, verjemite, to me zdaj zanima," je rekel neki Bavarec in se blede nasmehnil. "Dajte, naj enkrat povoham. Je to nemara pristna čokolada?"

Smel je povohati. Oči vseh so se uprle v čokolado, v srebrni papir, ki je žarel kot zvezda v peklju.

V svečanem molku, v katerega je nenadoma planil hud dovtip, je lastnik čokolade s svojim žepnim nožičem odkrhnil vsakemu tovarišu majcen košček v iztegnjeno dlak in vtaknil ostanek spet v suknjo. "Za moje otroke, veste, za moje otroke!"

Potem je potegnil iz žepa fotografije svojih otrok in svoje žene. Drug za drugim so si vzeli iz svojih listnic slike svojcev. Slike so šle iz roke v roko. Pripovedovanja, opisovanja, vzkliki so leteli vseprek. Glasovi, pretrgani od ganjenosti in pritajenih solz. Povratniki niso imeli ničesar. Ničesar kot svoje hrepenenje.

(Dalje prihodnjo.)

Navaden kmetski hlapec

Napisal Roda Roda

Zvečer dne 24. julija 1893. so sedeli v gostilni v Eglutu ob Dravi štirje pozni pivci: Jožef Varga, Andrej Ilaš, potem neki tujec, in stisnjen v kot, Nemec Peter Lang.

Tujec je bil Dalmatinec; prodajal je v vasi nože, ustnike za cigarete, koralne ovratnice in drugo takšno drobnarijo. Eden izmed takihle nožev je ležal zraven Petra Langa; grobo izrezljano rezilo, koščeni ročaj okrašen s pisanimi kamenčki in zlato bleščico.

Pili so domačega — nič več kakor druge dni.

Jožef Varga je prvi predlagal, da bi vstali:

"Izpijte, dečki, da gremo!"

"Pozno je že," je tudi krčmar zazelal.

Peter Lang, krčmarjev voznik, je izginil v svojo čumnato, druga dva sta skupaj odšla iz pivnice, Ilaš, tihi gost, je pa izginil.

Ko je krčmar zaklepal vrata, je zaslišal od zunaj krik. Pa se ni zmenil zanj.

Kravji pastir je drugo jutro prvi stopil pred hišo; zagledal je Dalmatince, ki je ležal zaboden pred gostilno.

Poklicali so trškega sodnika; pol ure nato je bil mladi Varga

aretiran. Navaden kmetski hlapec.

"Ti si poslednji govoril s krošnjarjem — z njim si šel ven."

"Gospod sodnik, Bog mi pomaga. Jaz ga nisem ubil. Lahko noč sva rekla drug drugemu, on je še ostal in si zategnul pas — jaz sem pa šel," se je zaklinjal obtoženi. Toda njegov mrliško blede obraz in njegove trepečoče roke so ga postavljali na laž.

"Tale nož, ki je tical nesrečnejzu v prsih, je tvoj."

"Ni, gospod."

"Dvajset prič bō to potrdilo."

"Gospod, pojdite od hiše do hiše, povsod boste videli takšne nože."

"Krčmar je slišal krik in videl nekega moža, ki je stekel izpred hiše. Ta mož... si bil ti!" je zagrmel sodnik.

"Nemogoče, gospod! Jaz ne!"

"Odgovori," — stroge oči so se kar zapilele v morilec obraz — "kje si bil preteklo noč?"

Fant je molkal.

"Zakaj ne odgovoriš?"

Tedaj je dejal, počasi, obotavljaje se:

"Ne morem, gospod. Vprašajte me kar hočete, samo tega ne."

"Človek, ali ne vidiš, da si s tem priznal umor?"

"Nikogar nisem umoril, gospod sodnik."

Stara Vargova mati si je s potoki solz izprosila obisk pri svojem sinu. Objemala ga je in poljubljala, kakor bi bil še neboljen otrok.

"Samo to mi povej, sin: kje si bil ponoči?"

Stisnil je zobe.

"Sin, saj vem — o, vem, da tega nisi storil. Če poveš le eno besedo, pravo besedo, boš prost..."

Meni — meni jo povej, otrok! Meni, ki sem te rodila."

"Mati, ne trpinčite me!" je zavpil in padel pred njo na kolena.

In pri tem je ostal in ni povedal.

Osemnajst let je minilo. V kaznilnici Lepoglavi, v celici, je sedel sivolas mož in rezjal leseno steklenko.

Vrata so se odprla in vstopil je kaznilniški ravnatelj. Začuden ga je kaznjeneц pogledal.

Gospod je prijazno pozdravil in mu sedel nasproti.

"Poslušaj, Varga. Ali se kaj spomniš nekčga Andreja Ilaša?"

Varga se je prijel z roko za čelo in se zamislil. Oh, ko je bilo vse tako daleč, tako daleč. Potem je prikimal.

"Ta Ilaš je pred štirinajstimi dnevi umrl."

"Umrl," je tiho ponovil Varga.

"Na smrtni postelji se je izpovedal."

Varga je prikimal. Lepo, da se je izpovedal.

"Izpovedal se je nečesa, kar se tebe tiče, Varga!"

Ravnatelj si je obrisal čelo. Nikdar ne bi bil mislil, da mu bo šla beseda tako težko iz ust...

Varga mu je srepro pogledal v obraz.

In tedaj mu je v eni sapi povedal. Takle navaden hlapec vendar ne bo zato ob pamet?!

"Ali se še spomniš tiste noči? Da? Ilaš je sedel na klopi v kotu. Vi drugi še pazili niste nanj. Odšel je ven pred vami. Potem si šel ti in Dalmatinec in še nekdo."

"Peter Lang," je hripavo dopolnil Varga.

"Da, tako mu je bilo ime. Ti si se obrnil na desno, Ilaš na levo — Dalmatinec se je pa ustavil in si zategnul pas. Takrat je planil Ilaš izza plota, ga posekal na tla in oropal... pet in osemdeset goldinarjev mu je vzel..."

Jožef Varga je brez zavesti telebnil po tleh. Komaj da so ga obudili v življenje. — — — Mesec dni nato je bil doma, na dopustu iz kaznilnice...

V njegovem kraju je bil zdaj neki golobrad sodnik. Prebrskal je stare zapisnike in akte, zdaj je pa hotel še nekaj vedeti — samo še to:

"Kje si bil tisto noč?" je vprašal, kakor jih je vprašalo že toliko prej.

"Osemnajst let — osemnajst let," je mrmral pred se Varga. Nato je dejal na glas:

"Gospod sodnik, pokličite župana!"

Stražnik je odšel ponj.

Solnce je sijalo veselo in zadovoljno skozi umazana okna. Njegovi žarki so obsevali Vargov obraz, gube, ki jih je zarezalo trpljenje tolikih let.

Sodnik se ni upal pretrgati molka. Nervočno je bobnal po mizi in si ogledoval cesarjevo in cesarjično podobo na zidu — takšnim zanimanjem ju je opazoval, kakor ju ne bi bil še nikoli videl.

Župan je prišel.

"Kdo je umrl v kraju zadnjih 18 let?" je vprašal Varga.

"Duša draga, tega ne vem. Saj sem šele osem let tu."

"Pa pokličite župnika!" je rekel Varga.

Župnik je prinesel s seboj cerkveno knjigo. Sedel je za mizo in počasi bral ime za imenom.

Varga se ni genil.

Ko je župnik končal, je bilo dolgo vse tiho.

Zdajci se je pa Varga vzravnal.

"Ali lahko prisežete, prečastiti, da so vsi ti, ki ste jih brali, res mrtvi?"

"Da."

"Radi bi vedeli, kje sem bil tisto noč?" Ovekle ustnice so ztrnele. — "Pri sodnikovi ženi."

Osemnajst let je hranil zase skrivnost.

"Zakaj nisi prej povedal? Mnogo si moral zaradi tega pretrpeti."

Plaho je odmahnil Varga — navaden hlapec s kmetov:

"E, povedal... takšne reči se vendar ne povedo!"

Župnik se je obrnil proč, župan se je bučno useknil.

"Zdaj te bodo čisto oprostili, Varga!" je rekel sodnik. "Velika, zelo velika krivica se ti je zgodila. Obžalujem te iz vsega srca."

"E, zdaj je že vse eno."

"Lahko boš šel, kamor boš hotel, Varga."

In je šel... V najbližnjo krčmarijo; tam si je kupil vrvi. Na prvem drevesu pred trgov se je obesil. Kaj naj bi tudi počel v življenju? V Lepoglavi ga niso več marali...

Ta povest ima pred mnogimi drugimi to prednost, da je resnična. Od začetka do konca. Osijskega državnega pravdnika Stjepana Nikolič ji je sam bil prič, on mi jo je tudi povedal in iz aktov dokazal.

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

MORILEC

Gustav Strniša

To niso ljudje, ki čakajo v skritih zapuščenih ulicah, ali po grapah, da bi te napadli in ubili.

O, to so ptiči druge vrste! Prideš mirno v krčmo in se deš k mizi. Sam sedi, ker si želiš samote in te družba moti.

Ko tako samevaš, pričneš piti kozarec cvička in se poglabljaš v razmišljanje.

Revež! Ko si vstopil, si bil preveč površen! Premalo si pogledal po točilnici, kajti v kotu sedi tvoj morilec. Gleda te, oči mu od same zadovoljnosti sijajo. Nekaj časa te pušči v tvojem srečnem premišljevanju, da ti tako bolj uživa potem, ko te naskoči.

Tiho sedi, niti ne premakneš se ne, saj siromak ne slutiš strašne nevarnosti.

Nepričakovano pa zaslišiš za svojim hrbtom prijazno besedo: Dober večer prijatelj!

Začuden se ozreš. Pred teboj stoji človek, ki se ga komaj spominjaš, ali pa si nanj sploh že pozabil. A on že govoriči:

— Oprostite! Tako dolgočasno je! Pa sem si rekel, prisedem. Dobra znanca sva si!

Ker se bojiš za svojo samoto, se ga skušaš otresti:

— Oprostite! Res ne vem od kod... Sicer ste mi pa nekotiko znani, a ne vem, kam naj vas vtaknem?

Vsiljivec že odgovarja:

— I kaj boš govoril, prijatelj mili moj! Spomni se vendar duša zlata! Pred pol leta v krčmi pri "Svinjski dušici"! Žlampali smo ga kakor za stavo.

Odkritosrečno ga zavrneš:

— Oprostite! Motite se, tja sploh ne zahajam, niti ne vem, kje ta tista krčma!

Takoj ti hoče osvežiti spomin: — Tja ne zahajaš? Seveda ne! Ha, ha, ha! Tudi tedaj nisi šel, saj smo te skoraj nesli. Ha, ha, ha!

Vsiljivec se reži, se tolče po kolnih in že se vsede tako krepko poleg tebe, da zaškriplje pod njim stol in kar čutiš, da ga boš spravil od tod.

Postaneš nervozen in nezaupljiv. Nearečo slutiš nad svojo glavo, a sam ne veš od kod ti preti, prav kakor muha si, ki je z eno nožico ujeta na muholovko. Po strani pričneš pogledovati svojega soseda.

Tedaj se spomniš na tišino, ki si jo užival nekaj blaženih trenutkov.

Nejevolja se ti nabere na obrazu.

A tvoj sosed že pripoveduje: — Tistega večera ne bom pozabil! Pri "Svinjski dušici" smo se sprli. Ti si bil najbolj divji. Ali se še spominjaš? Pograbil si dolgokrakega natakarja in mu zapretil, da ga boš uporabil za omelo. Dvignil si ga in kar zbabeli smo se, da boš pričel z njim ometati strop in umazane stene. Ha, ha, ha!

Ti si v resnici najbolj miren človek pod soncem. Nikoli se še nisi v slabem namenu dotaknil svojega bližnjega. Prijatelji te sami vabijo in silijo v družbo.

Pa ti prisede človek, ki ti nartpi čisto nov značaj in ti vsili

pretepaško vlogo. Najbrž kar po domače nahajal od mize. Toda miren in dostojen človek zato te hoče moriti in svoji zlobi.

Oglasil se:

— Se zdaj ne verjameš bil jaz tisti. Dvojniki imeti! Vi... ti... se dozdevaš znan, toda morava že od prej pozna gje neke sva se videla sva celo sošolca, jaz sem val gimnazijo v N.

Morilec se zahajaja: — A tam si bil? Do se te spominjam. Moj kakšna sreča! Vidim Torej dvojno veselje sva se pri "Svinjski dušici" zdaj sva ugotovila, da paj drgnila klopi. Ad nos! Veseli me, amice oči! Pijmo ga! Ex!

Zdaj pričneš obupav bro čutiš, da te ta člo Slutnja se je izpreme lastno spoznanje, da tebe morilec.

Spomniš se: Vse mu trdil. Zdolgočasil ga b odšel svojo pot!

On pa govori in gov Prekineš ga:

— Oprostite, prijatelj spomin imam. Zadnjič doma. Onesvestil sem vnik je trdil, da bo to na moj spomin. Vidim, se nenadoma spomnil, bilo danes. Res sem bil čer pri "Svinjski dušici" bil zraven. Kako grenki voril. Vsi smo te občesi nazdravil materi za njeno šestdesetletnem smo šli menda še Morilec obraz se razjasni. Obličje mu s saj ve, da zmaguje. Že gnil in tedaj...

Prijazno te potreplji — Da, šli smo v k posodil sem ti tri kot tako prijazen in v rni nes sem suh kakor por Torej tudi ropar je Neprostovoljno naj m vujem še svoj denar? spoznanje v glavo.

Divje ga pogleda, tri kovače na mizu u skozi vrata.

On pa kliče za tebo je in se hahlja ter ljen.

OFFICE OF COUNTY OF COOK COUNTY, STATE OF ILLINOIS

V smislu pravil točke 3 volitev zakona države Illinois izjavljam, da bo pap se bo rabilo za primarne priznanih strank za primki se bodo obdržale v loaven mest Beryyn, Chicago Heights, trga Cio Evergreen Park, Morton G ney in Summit v torsk, A D. 1984, mora biti slededa

Demokratska stranka. Republikanska stranka

V PRIČO TEGA sem podpisal in pritisnil p Cook dne 26. marca,

(PEČAT) ROBERT M. County Clerk County, Illinois

Naročite Mladin najboljši mesečnik veneko mladino!

TISKARNA S.N.P.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča

Tiska vabla za veselice in shode, vizitnice, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, h slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČL. S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cene smerne, unijako dele prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S.N.P.J. PRINTE

2657-59 So. Lawndale Avenue

Telefon Rockwell 4964

Chicago, Ill.